अथ आरणेयपर्व्व ॥ १६ ॥

॥ जनमेजय उवाच ॥ एवं हृतायां भार्य्यायां प्राप्य क्लेशमनुत्तमं। प्रतिपद्य ततः कृष्णां किमकुर्व्वत पाण्डवाः।

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ एवं हृतायां कृष्णायां प्राप्य क्लेशमनुत्तमं। विहाय काम्यकं राजा सह भ्रातृभिरच्युत।

पुनर्द्वैतवनं रम्यमाजगाम युधिष्ठिरः। स्वादुमूलफलं रम्यं विचित्रबहुपादपं।

अनुभुक्तफलाहाराः सर्व्व एव मिताशनाः। न्यवसन् पाण्डवास्तत्र कृष्णया सह भार्य्यया।

वसन् द्वैतवने राजा कुन्तीपुत्रो युधिष्ठिरः। भीमसेनोऽर्ज्जुनश्चैव माद्रीपुत्रौ च पाण्डवौ। १७२२५

ब्राह्मणार्थे पराक्रान्ता धर्म्मात्मानो यतव्रताः। क्लेशमार्च्छन्ति विपुलं सुखोदर्कं परन्तपाः।

तस्मिन् प्रतिवसन्तस्ते यत् प्रापुः कुरुसत्तमाः। वने क्लेशं सुखोदर्कं तत् प्रवक्ष्यामि ते शृणु।

अरणीसहितं मन्थं ब्राह्मणस्य तपस्विनः। मृगस्य धर्षमाणस्य विषाणे समसज्जत।

तदादाय गतो राजंस्त्वरमाणो महामृगः। आश्रमान्तरितः शीघ्रं स्रवमानो महाजवः।

ह्रियमाणन्तु तं दृष्ट्वा स विप्रः कुरुसत्तम। त्वरितोऽभ्यागमत्तत्र अग्निहोत्रपरीप्सया। १७२३०

अजातशत्रुमासीनं भ्रातृभिः सहितं वने। आगम्य ब्राह्मणस्तूर्णं सन्तप्तश्चेदमब्रवीत्।

अरणीसहितं मन्थं समासक्तं वनस्पतौ। मृगस्य धर्षमाणस्य विषाणे समसज्जत।

तमादाय गतो राजंस्त्वरमाणो महामृगः। आश्रमान्तरितः शीघ्रं स्रवमानो महाजवः।

तस्य गत्वा पदं राजन्नासाद्य च महामृगं। अग्निहोत्रं न लुप्येत तदानयत पाण्डवाः।

ब्राह्मणस्य वचः श्रुत्वा सन्तप्तोऽथ युधिष्ठिरः। धनुरादाय कौन्तेयः प्राद्रवद्भ्रातृभिः सह। १७२३५

सन्नद्धा धन्विनः सर्व्वे प्राद्रवन्नरपुङ्गवाः। ब्राह्मणार्थे यतन्तस्ते शीघ्रमन्वगमन्मृगं।

कर्णिनालीकनाराचानुत्सृजन्तो महारथाः। नाविध्यन् पाण्डवास्तत्र पश्यन्तो मृगमन्तिकात्।

तेषां प्रयतमानानां नादृश्यत महामृगः। अपश्यन्तो मृगं श्रान्ता दुःखं प्राप्ता मनस्विनः।

शीतलच्छायमागम्य न्यग्रोधं गहने वने। क्षुत्पिपासापरीताङ्गाः पाण्डवाः समुपाविशन्।

तेषां समुपविष्टानां नकुलो दुःखितस्तदा। अब्रवीत् भ्रातरं श्रेष्ठममर्षात् कुरुनन्दनं। १७२४०

नास्मिन् कुले जातु ममज्ज धर्म्मो न चालस्यादर्थलोपो बभूव। अनुत्तराः सर्व्वभूतेषु भूयः सम्प्राप्ताः स्मः संशयं किन्नु राजन्।

इति श्रीमहाभारते आरण्यपर्व्वणि आरणेयपर्व्वणि पाण्डवमृगान्वेषणे दशाधिकत्रिशतोऽध्यायः ॥ ३१० ॥

॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ नापदामस्ति मर्य्यादा न निमित्तं न कारणं। धर्म्मस्तु विभजत्यर्थमुभयोः पुण्यपापयोः।

॥ भीम उवाच ॥ प्रातिकाम्यनयत् कृष्णां सभायां प्रेष्यवत्तदा। न मया निहतस्तत्र तेन प्राप्ताः स्म संशयं।

॥ अर्ज्जुन उवाच ॥ वाचस्तीक्ष्णास्त्विभेदिन्यः सूतपुत्रेण भाषिताः। अतितीव्रा मया चान्तास्तेन प्राप्ताः स्म संशयं।

॥ सहदेव उवाच ॥ शकुनिस्त्वां यदाऽजैषीदक्षद्यूतेन भारत। स मया न हतस्तत्र तेन प्राप्ताः स्म संशयं। १७२४५

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ ततो युधिष्ठिरो राजा नकुलं वाक्यमब्रवीत्। आरुह्य वृक्षं माद्रेय निरीक्षस्व दिशो दश।

पानीयमन्तिके पश्य वृक्षांश्चाप्युदकाश्रितान्। एते हि भ्रातरः श्रान्तास्तव तात पिपासिताः।